

Nr 124

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1956/57 till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1 avd.)

I propositionen nr 1 under tionde huvudtiteln (punkt 39) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 såsom reservationsanslag beräkna till Bidrag till Hemmens forskningsinstitut 430 000 kronor samt till Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning 300 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 105, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 2 mars 1956, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av föredragande statsrådet framlagt förslag om inrättandet från och med den 1 januari 1957 av ett statens konsumentråd och ett statens institut för konsumentfrågor;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med i förberörda statsrådsprotokoll framlagda förslag, fastställa personalförteckningar för statens konsumentråd och statens institut för konsumentfrågor;

III. godkänna av statsrådet förordad avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas under tiden 1 januari—30 juni 1957;

IV. å driftbudgeten under tionde huvudtiteln för budgetåret 1956/57 anvisa till

a) Bidrag till Hemmens forskningsinstitut ett reservationsanslag av 250 000 kronor;

b) Statens konsumentråd ett förslagsanslag av 21 600 kronor;

c) Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

d) Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar ett förslagsanslag av 288 400 kronor;

e) Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader ett förslagsanslag av 85 500 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hanrin-Thorell m. fl.* (I: 533) och den andra inom andra kammaren av fröken *Ager m. fl.* (II: 695), i vilka hemställts, att riksdagen måtte dels

avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 105, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla, att frågan om formerna för konsumentvaruforskningen och konsu- mentupplysningen blir föremål för en översyn, så att ett förslag, som mer effektivt tillgodoser behovet av en ökad hemforskning och konsumentupp- lysning, kan föreläggas 1957 års riksdag, dels ock till Bidrag till Hemmens forskningsinstitut för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson* och herr *Svärd* (I:534) och den andra inom andra kammaren av herr *Cassel* och fröken *Wetterström* (II:694), i vilka hem- ställts, att riksdagen måtte vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 105 dels avslå de under punkterna I, II, III och under IV b, c och d fram- förda förslagen, dels i enlighet med hittills rådande normer å driftbud- geten under tionde huvudtiteln för budgetåret 1956/57 anvisa till bidrag åt Hemmens forskningsinstitut ett reservationsanslag av 465 000 kronor, dels ock uppdraga åt Kungl. Maj:t att utforma riktlinjer för en samordning av nuvarande statlig forskning på konsumentvaruområdet med Hemmens forskningsinstitut som samarbetsorgan.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hän- visas till motionerna II:695 och I:534.

Behovet av forskning och upplysning

Föredragande statsrådet framhåller, att en god folkhushållning bygger på en god hushållning inom hemmen. Detta underströks särskilt av varu- knappheten under det senaste världskriget. Statsmakterna inledde då en in- formationsverksamhet, vars syfte var att stimulera husmödrarna till spar- samhet med de gemensamma resurserna. År 1940 tillkom ett statligt organ för ändamålet — Aktiv hushållning. Erfarenheterna var goda, och man in- såg snart att en rätt bedriven vägledning om varuinköp och varuvård inte blott var motiverad under krisförhållanden utan god ekonomi för samhället även under normala tider. Fyra år senare inrättades Hemmens forsknings- institut (HFI), där staten till en början svarade för hälften av det ekono- miska stödet men i dag bidrar med omkring 85 procent. År 1951 inrätta- des med statligt stöd den s. k. Varudeklarationsnämnden. Vidare har av överskottsmedel i vissa clearingkassor åren 1953 och 1955 ställts samman- lagt 2,4 milj. kronor till förfogande för sådan forskning och upplysning, som är av betydelse för konsumenterna.

Den utveckling, som här antytts och som innebär, att staten efterhand kommit att lämna allt större bidrag till konsumentvaruforskning och kon- sumentupplysning, framstår som naturlig. Under de senaste decennierna har varumarknaden blivit allt rikhaltigare, alltmer differentierad och därmed svåröverskådligare för konsumenterna. Det sammanhänger givetvis med den stigande levnadsstandarden, som ökat köpkraften. Till belysning härav kan nämnas, att den privata konsumtionen i vårt land har uppskattats till 27,8

miljarder kronor för år 1955. Betydelsen av rådgivning vid inköpsvalet har samtidigt accentuerats. Den uppfattningen har mer och mer trängt igenom att samhället bör vara konsumenterna behjälpligt med informationer som underlättar ett klokt och ekonomiskt inköpsval. En konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, som medverkar till att få fram goda och prisbilliga varor, måste innebära betydande vinster för både den enskilde och samhället. Därifrån är steget långt till en dirigerings av konsumenterna. Självfallet är detta helt främmande för syftet med konsumentupplysningen: upplysningen skall vara rådgivande och vägledande, aldrig dirigerande.

Under hösten 1955 företogs en särskild utredning om behov och resurser på konsumentvaruforskningens område och därmed sammanhängande frågor. Utredningen föreslog i en promemoria att ett årligt anslag anvisas för konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, att ett statens konsumentråd inrättas för att samordna verksamheten härvidlag samt att HFI bygges ut och förstatiseras. Dessa olika förslag är nära sammanhängande. Innan statsrådet närmare går in på enskildheterna, vill statsrådet därför redan här nämna, att statsrådet i stort sett biträder utredningens förslag. Under senare år har av flera kommittéer och i andra sammanhang behandlats frågan om konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Någon ytterligare utredning utöver den nu föreliggande promemorian finner statsrådet därför inte erforderlig.

Utredningens förslag om ökat stöd till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning genom ett särskilt årligt riksstatsanslag har tillstyrkts av så gott som samtliga remissorgan. Statskontoret har avstyrkt förslaget med hänsyn till de möjligheter för ökad verksamhet på detta område, som de för ändamålet avsatta clearingmedlen — 2,4 milj. kronor — innebär. Dessa medel är emellertid engångsbidrag, av vilka hittills disponerats ca 1 milj. kronor. Man har anledning räkna med, att en avsevärd del av återstoden kommer att beviljas som bidrag innevarande år för fullföljande av undersökningar, som påbörjats med en första insats clearingmedel. Inte minst de ansökningar, som gjorts om bidrag av dessa medel, visar klart, att behov finns av ett kontinuerligt statligt stöd. Med anledning av sakrevisiörens anmärkning, att man först med nöjaktig säkerhet bör ha kartlagt behoven — nuvarande och kommande — av insatser inom skilda specialområden, kan framhållas, att de redan kända och vitsordade behoven är mångfaldigt större än vad som kan tillgodoses med det av de sakkunniga föreslagna statsanslaget. Statsrådet finner förslaget att föra upp ett årligt anslag på riksstaten för ökat stöd till denna verksamhet välgrundat och det av utredningen angivna beloppet, 300 000 kronor under budgetåret 1956/57, föranleder ingen erinran från statsrådets sida. Statsrådet tillstyrker således att det för nästa budgetår under tionde huvudtiteln uppföres ett reservationsanslag till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning av 300 000 kronor.

Genom ett sådant anslag ges möjligheter att fortsätta den verksamhet för befrämjande av forskning, undersökningar och upplysning till gagn för konsumenterna, som temporärt kunnat ske med tillhjälp av clearingmedel. Från riksstatsanslaget bör bidrag således kunna lämnas till olika statliga och halvstatliga forskningsinstitut och provningsanstalter — däribland HFI i dess förordade nya utformning — liksom även till näringslivets och konsumentorganisationernas egna utredningsorgan. Som exempel på verksamhet, som bör kunna komma i åtnjutande av bidrag, må nämnas undersökningar som rör konsumtionsvaror i egentlig mening, d. v. s. varor som den enskilde inköper för sitt eller sin familjs behov. I första hand gäller detta förbrukningsartiklar, men även i fråga om konsumentkapitalvaror, som har direkt anknytning till hushållet såsom dammsugare, kylskåp, tvättmaskiner o. s. v. och som representerar stora kapitalutlägg för familjen, behövs forskning och upplysning, vartill bidrag bör kunna lämnas. Däremot finner statsrådet det självklart, att bidrag från anslaget icke skall lämnas till undersökningar om varor av mera exklusivt eller mindre nyttobetonat slag som exempelvis bilar och televisionsapparater. Vidare bör anslaget kunna disponeras för främjande av undersökningar i distributionsfrågor och för bidrag till upplysningsverksamhet i skilda former — varudeklarationer, utställningar, broschyrer, kurser etc. — rörande konsumtionsvaror, inköpsvaror m. m.

Enligt utredningens mening bör den här nämnda konsumentupplysningen kunna sträcka sig till ett namngivande av de fabrikat, som efter verkställda undersökningar befunnits kunna godtagas. Under remissbehandlingen har denna synpunkt starkt framhållits främst från konsumenthåll. Å andra sidan har från kommerskollegiets och näringsorganisationernas sida betonats, att konsumentupplysningen inte bör innefatta godkännande av en namngiven vara. Styrelsen för HFI framhåller i sitt remissyttrande, att i åtskilliga fall det väsentliga i varuupplysningen inte är att namnge fabrikatet utan att peka på olika typer av varor, som kan anses lämpliga och värda att rekommenderas för angivna ändamål. För egen del vill statsrådet understryka, att en bestämd förutsättning för att ett namngivande av undersökta varor skall äga rum är att det bygger på vederhäftiga forskningsresultat. Upplysningen måste utgöra resultatet av en forskning, som omspänt alla betydande varor, avsedda för en viss funktion, och som haft till sitt förfogande mätmetoder, som gör forskningsinstitutionen berättigad att göra säkra värderingar. En vanlig svårighet vid värderingar varom här är fråga är att de egenskaper hos varan, som är bra för det ena ändamålet, kan vara olämpliga för en annan funktion, om varan har flera användningsområden. Konsumenten måste då själv göra hopkopplingen av de informationer, som lämnas, med sin planerade användning av varan. Upplysningen bör därför tillhandahålla mer av objektiva fakta än av värderingar. Statsrådet delar utredningens uppfattning, att det bör ankomma på konsumentrådet att — med beaktande av vad statsrådet här anfört — närmare ange riktlinjerna för upplysningsverksamheten.

Statens konsumentråd

F. n. pågår konsumentvaruforskning i en eller annan form inom en rad olika institutioner, myndigheter och enskilda företag. En inventering av den statliga och statsunderstödda verksamheten på detta område gjordes 1954; dess resultat, som bifogades förenämnda utredningspromemoria, pekar starkt på behovet av en samordning av resurserna. Genom en sådan samordning skulle man sannolikt kunna uppnå en effektivare arbetsfördelning med bättre utnyttjande av tillgängliga forskare och anslagsmedel, så att risken för dubbelarbete undviks. Utredningen har — i viss analogi med norska förhållanden — föreslagit ett särskilt organ, ett statens konsumentråd, som skall befrämja en bättre samordning på konsumentvaruforskningens område, medverka vid fördelning av det allmänna anslaget och uppdraga riktlinjerna för upplysningsverksamheten. I ett dylikt samarbetsorgan med företrädare för de tongivande konsumentorganisationerna får konsumenterna ett vidgat inflytande på den forsknings- och upplysningsverksamhet, som är avsedd att betjäna deras intressen. De får även ett forum, där de reguljärt kan överlägga med representanter för näringslivet och den tekniska expertisen om verksamhetens utformning och utveckling. Då härtill kommer, att inrättandet av ett statens konsumentråd innebär, att man delegerar på en representativ grupp av fackkunniga och intressenter en stor del av de initiativ och beslut, som hittills ankommit på Kungl. Maj:t ensam — en enligt statsrådets mening önskvärd decentralisering — vill statsrådet i likhet med det stora flertalet remissorgan förorda utredningens förslag om inrättandet av ett konsumentråd för de förut angivna uppgifterna.

Enligt utredningens förslag skulle detta råd följa och samordna forsknings- och upplysningsverksamheten på konsumentvaruområdena samt besluta om fördelning av sådana bidrag, som inte överstiger 50 000 kronor, från det särskilda anslaget för nämnda ändamål. Under remissbehandlingen har den tanken framförts, att rådet inte endast borde uppdraga riktlinjer för upplysningsverksamheten utan självt ombesörja hela upplysningsverksamheten i stället för det institut för konsumentfrågor, vartill HFI ombildas. Till stöd härför har anförts, att upplysningsverksamheten ju bör avse hela konsumentvaruområdet, inte blott HFI:s arbetsfält. Ehuru denna synpunkt förtjänar all uppmärksamhet, talar enligt statsrådets mening övervägande skäl för utredningens förslag, att upplysningsverksamheten förläggas till det institut för konsumentfrågor, vars forskningsavdelning omspannar flera av de viktigaste delarna av konsumentvaruforskningen och som redan — i gestalt av HFI — har kontakt med forskningen på de kompletterande områdena. Härtill kommer att institutet har knutit till sig personal, som börjat ge upplysningsarbetet en uppläggning med goda utvecklingsmöjligheter. Statsrådets ståndpunktstagande i denna fråga innebär, att statsrådet inte biträder den av tekniska forskningsrådet framförda tanken, att man bör inrätta två nya statliga organ på detta område, dels en nämnd för upplysningsverksamhet och dels ett forskningsråd, vid sidan om ett tredje organ, ett halvstatligt HFI.

Beträffande rådets sammansättning har utredningen fört fram två alternativ, det ena att rådet skall omfatta ordförande och tolv ledamöter, det andra att det skall bestå av ordförande och aderton ledamöter. Bland ledamöterna skulle i båda fallen främst ingå representanter för konsumenterna men därjämte företrädare för näringslivet samt teknisk och ekonomisk expertis. Helt naturligt bör i det organ, som skall samordna forskning och upplysning till förmån för konsumenterna, ingå en stark representation för konsumenterna. Men det är av vikt, att även produktionens och handelns obestriddliga intresse för tillverkning och spridning av bättre varor tillvaratas; statsrådet förordar därför, att i rådet även ingår representanter för näringslivet. I sin egenskap av organ, som beviljar bidrag till forskning, bör rådet också ha tillgång till vetenskaplig och allmän expertis. Med hänsyn till önskvärdheten av att i rådet erhålla tillräckligt antal representanter för så många skilda intressen bör antalet ledamöter inte begränsas för mycket. Ett mellanalternativ har förordats i ett remissyttrande och starka skäl talar här för. Statsrådet föreslår, att rådet skall bestå av ordförande och fjorton ledamöter. Härvid förutsättes, att det såsom föreslagits inom rådet organiseras ett arbetsutskott.

Rådet bör även ha möjlighet — om så befinnes praktiskt — att arbeta på delegationer och med sig adjungera utomstående expertis, när mer komplicerade forskningsfrågor skall bedömas. Under remissbehandlingen har pekats på tvättforskningen som ett sådant område, vilket är särskilt i behov av samordning och rationalisering. Bostadskollektiva kommittén har i sitt betänkande Tvätt (SOU 1955: 8) givit exempel på den splittring, som föreligger inom tvättforskningen, och framfört förslag om ett särskilt organ för överblick och effektivisering av nämnda forskning. Även styrelsen för HFI har vitsordat det speciella behovet härvidlag. För egen del har statsrådet blivit övertygat om behovet av samordning på detta område. Statsrådet förutsätter att konsumentrådet kommer att ta sig an denna uppgift i en eller annan form.

Såväl ordföranden som ledamöterna i rådet bör utses av Kungl. Maj:t för en tid av två år i sänder. Av ledamöterna bör sju företrädare konsumenterna — löntagare- och kvinnosammanslutningar — minst tre representera de olika leden inom näringslivet och de återstående ha vetenskaplig och allmän expertis.

Ordföranden i rådet bör även vara ordförande i arbetsutskottet och uppbära ett årsarvode av tillsviðare 2 400 kronor. Till envar av tre andra ledamöter i arbetsutskottet bör utgå ett årligt arvode av 1 000 kronor. Rådets övriga ledamöter torde, som utredningen föreslagit, få åtnjuta ersättning enligt kommittékungörelsen.

Rådets kansli bör bestå av en sekreterare jämte biträde. För sekreteraren bör inrättas en tjänst i Ce 29, vilken under tjänstebestämmningen sekreterare bör uppföras i personalförteckningen för rådet. För biträdeshjälp jämte expenskostnader beräknas 6 000 kronor.

Medel bör vidare beräknas för resekostnadsersättningar och traktamenten. De sammanlagda årskostnaderna för rådet uppskattas till 43 200 kronor. Statsrådet förutsätter, att erforderliga lokaler för rådet kan ställas till förfogande i Stockholm. Rådet bör inrättas från och med den 1 januari 1957, vid vilken tidpunkt även den föreslagna omorganisationen av HFI bör genomföras. För budgetåret 1956/57 torde få uppföras ett förslagsanslag till Statens konsumentråd av 21 600 kronor.

Institutet för konsumentfrågor

Statsrådet övergår här efter till frågan om förstатligandet av HFI. Utredningen har erinrat om att staten redan nu — sedan institutet år 1954 sammanslogs med det statliga Aktiv hushållning — svarar för ungefär 85 procent av kostnaderna för institutets verksamhet och utredningen förordar att institutet i samband med en ökning av det statliga stödet helt förstатligas. Någon ökad medelsttildelning från näringslivet är inte att påräkna. I remissyttrandena från näringslivet bekräftas detta. Såväl utredningen som flertalet remissinstanser framhåller emellertid, att institutet är i trängande behov av ökade resurser för att kunna tillgodose de växande anspråk på dess tjänster, som allmänheten ställer. Med ökade statliga anslag skulle näringslivets engagemang i institutet krympa till en procentuellt mycket liten andel. Genom att man tar steget fullt ut och förstатligar institutet skulle vidare enligt utredningens uppfattning institutet få större auktoritet, det skulle komma att framstå som mera oavhängigt och rekryteringen av personalen skulle underlättas. Utredningen har visserligen framhållit, att institutet även med sin nuvarande status torde ha varit obundet i sitt arbete av de enskilda finansierarna, men att det när institutets verksamhet ökar framstår som angeläget att varje misstanke om beroende av producentintressena undanröjes.

Även i fråga om förstатligandet har utredningens förslag tillstyrkts av det övervägande flertalet remissinstanser. I några yttranden har emellertid understrukits, att auktoriteten inte beror på organisationsformen utan på vederhäftigheten i undersökningarna och upplysningarna. Vidare har av några remissorgan framhållits, att erfarenheten snarast tyder på att kvalificerad arbetskraft lämnar statstjänst samt att pensionsfrågan för institutets personal kan lösas genom vanlig pensionsförsäkring.

För egen del vill statsrådet betona, att förtroendet för institutets arbete givetvis i första hand måste grundas på verksamhetens resultat och inte på institutets organisatoriska ställning. Ett förstатligande innebär emellertid, att institutets arbete i viktiga hänseenden underlättas. Att på tillfälliga forskningsanslag söka förvärva och behålla kvalificerad personal för forskningsarbete har ofta berett institutet stora svårigheter. Även ovissheten om de enskilda bidragens storlek och tidpunkten för utbetalningen har tidvis förryckt arbetet vid institutet. Mot bakgrund av de osäkra villkor, som institutet hittills kunnat bjuda kvalificerad personal, torde också statliga lönegradspla-

cerade tjänster bli attraktivare än nuvarande tjänsteförhållanden vid institutet. Den del av institutets personal, som härrör från den tidigare statliga delen av institutet — Aktiv hushållning — har redan nu förmånen av pension, vilket den övriga personalen saknar. Ett jämbördigare förhållande mellan de olika personalkategorierna synes önskvärt.

Av här anförda skäl biträder statsrådet utredningens förslag om ett förstatligande och en viss utbyggnad av HFI fr. o. m. ingången av år 1957. Statsrådet förutsätter därvid, att kontakten och samarbetet med näringslivet kommer att fortsätta. Genom representanter i konsumentrådet får produktionen och handeln tillfälle att följa verksamheten vid institutet. Vidare finns det anledning antaga, att institutet även i fortsättningen kommer att utföra provningar på uppdrag av tillverkare av sådana varor, varmed institutet närmast sysslar.

Institutets huvuduppgifter bör i fortsättningen som hittills vara konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Med konsumentvaruforskning bör i detta sammanhang förstås en målbetonad forskning — provningsverksamhet och praktiska undersökningar av betydelse för konsumenterna. Institutet skall däremot i regel icke bedriva egentlig grundforskning — för detta saknar institutet resurser. Det måste emellertid slås fast, att även för en effektiv målbetonad forskning och undersökningsverksamhet krävs både kvalificerade personella och materiella resurser. Statsrådet delar alltså utredningens uppfattning, att en förstärkning av institutet i dessa hänseenden bör ske. Såsom utredningen framhållit bör ramen för verksamheten efterhand vidgas med hänsyn till de arbetsuppgifter, som tränger på, och de forskarresurser, som kan komma att stå till förfogande.

I det föregående har framhållits, att konsumentrådet bör ha sin uppmärksamhet riktad på att dubbelarbete undvikas. När institutets verksamhet utformas, bör därför tillses, att institutet inte påtager sig arbetsuppgifter, för vilka andra forskningsorgan har särskilda och bättre förutsättningar. Statsrådet syftar härmed på forskning vid specialinstitut av olika slag, folkhälsoinstitutets undersökningar, Ingenjörsvetenskapsakademiens försöksverksamhet, av Varudeklarationsnämnden dirigerade undersökningar och av statliga myndigheter bedriven forskningsverksamhet på speciella avsnitt av varumarknaden. Konsumentvaruforskning på livsmedels- och textilområdena bör t. ex. i stor utsträckning äga rum vid andra institut. Även på övriga områden bör institutet beakta alla möjligheter till samarbete och arbetsfördelning med andra fackorgan. Statsrådet förutsätter sålunda, att undersökningar rörande bostadens planering och inredning i huvudsak bör ombesörjas av statens nämnd för byggnadsforskning, av allmännyttiga och andra bostadsföretag samt övriga på bostadsfrågor specialiserade. Såsom framhållits i flera remissyttranden bör forsknings- och provningsverksamheten vid HFI även efter omorganisationen närmast omfatta varor, arbetsredskap och funktionsstudier med anknytning till hushållsorganisationen.

Institutets upplysningsverksamhet bör däremot — som förut antytts — i möjlig mån omfatta även de avsnitt av konsumentvarumarknaden av all-

männare intresse, som inte är föremål för institutets egen forskningsverksamhet. Givetvis erfordras här ett mycket nära samarbete med en rad andra institutioner. Institutets upplysningsavdelning bör sammanbringa och förmedla informationer, som specialforskningsinstitutet inte själva har tid eller arbetskraft att ge en för allmänheten lättillgänglig form. En översättning av tekniska och vetenskapliga data i praktiska slutsatser, av värde för hushåll och vanliga konsumenter över huvud taget, kräver både journalistisk kompetens och stora allmänna insikter i inköps- och konsumtionsvanor.

I detta sammanhang bör även den prisupplysande verksamheten något beröras. I annan ordning kommer årets riksdag att taga ställning till ett förslag om inrättande av en statens pris- och kartellnämnd med uppgift bl. a. att göra prisstudier och till allmänheten sprida upplysning om resultaten av dessa studier. Vid remissbehandlingen av förslaget härom har åtskilliga remissorgan påpekat behovet av en gränsdragning mellan HFI efter dess organisation och det nya pris- och kartellorganet i vad angår prisinformationer till allmänheten. Beträffande denna gränsdragning har chefen för handelsdepartementet i förslaget rörande verksamheten vid pris- och kartellnämnden utgått från att nämnden skall svara för sådan konsumentupplysning, som kan grundas på resultaten av dess prisregistrerande och prisanalyserande verksamhet. Nämnden skulle i enlighet härmed svara för upplysning om exempelvis prisspridningen inom en ort eller ett område eller skäligheten av prismarginalerna inom olika distributionsled.

I överensstämmelse med denna principiella gränsdragning kan statsrådet inte förorda, att inom HFI skall göras prisanalyser o. d. Statsrådet kan följaktligen inte heller biträda utredningens förslag, att HFI för prisupplysningsverksamhet bör anställa civilekonomer. Institutet bör givetvis kunna förknippa sina upplysningar om varukvaliteter o. d. med prisuppgifter, som inhämtas på marknaden och som kan tjäna konsumenten till vägledning vid jämförelser mellan olika kvalitets- och prisnivåer. Om HFI därvid tycker sig finna påfallande skillnader mellan ett varuslags kvalitets- och prisnivå, bör institutet fästa pris- och kartellnämndens uppmärksamhet härpå, varefter nämnden kan göra en närmare undersökning. För det samarbete, som förutsättes härvidlag, kan det emellertid vara av värde att pris- och kartellnämnden är representerad i styrelsen för institutet.

Statsrådet förutsätter vidare, att institutet kommer att nära samarbeta med Varudeklarationsnämnden i frågor som avser konsumentupplysning. Liksom hittills bör upplysningen om själva varudeklarationerna i första hand ombesörjas av nämnden.

Konsumentrådet, som får till uppgift att följa all forskning och upplysningsverksamhet av betydelse för konsumenterna, måste självfallet vara nära insatt i institutets verksamhet. Som förut nämnts bör rådet även kunna taga initiativ till främjande av sådan forskning och upplysning och bör uppdraga de allmänna riktlinjerna för upplysningsverksamheten. Detta skall dock icke innebära, att rådet fungerar som en slags överstyrelse för

institutet. Statsrådet delar den uppfattning, som framförts i flera remissyttranden, att institutet principiellt bör ha en självständig ställning i förhållande till rådet. Den kostnadsram för institutet, som statsrådet kommer att föreslå i det följande, är avpassad efter den löpande verksamheten. Statsrådet förutsätter, att institutet kan vara i behov av ytterligare medel för särskilda undersökningar. Härvid bör institutet kunna ansöka om bidrag från det särskilda anslaget till forskning och upplysning. Vid prövning av dylika ansökningar inom rådet bör institutet intaga samma ställning som andra institutioner och organ, vilka gjort framställningar om bidrag. Med hänsyn till den självständighet, som institutet sålunda avses skola ha, kan statsrådet inte biträda organisationsnämndens förslag, att institutets styrelse skall fungera som arbetsutskott åt rådet. För att trygga den ömsesidiga förmedlingen av synpunkter på upplysningsarbetet bör dock rådet ha en representant i institutets styrelse.

Utredningen har föreslagit, att institutets styrelse skall bestå av ordförande och fyra ledamöter, samtliga utsedda av Kungl. Maj:t, samt institutets direktör. Med hänsyn till inrättandet och omfattningen av det föreslagna konsumentrådet finner statsrådet inte skäl föreligga att göra styrelsen för institutet alltför stor eller behålla någon slags rådsförsamling vid sidan av styrelsen. Som nyss nämnts bör emellertid i styrelsen ingå en representant för pris- och kartellnämnden samt en representant för konsumentrådet. Vidare bör staten som huvudman vara representerad och några platser i styrelsen reserveras för olika berörda intressen. Statsrådet förordar därför en styrelse bestående av ordförande och fem ledamöter. Institutets direktör skall vara föredragande inför styrelsen men inte tillhöra denna.

Vad härefter beträffar institutets organisation bör vissa förenklingar vidtagas i förhållande till det av utredningen framlagda förslaget. Någon sektion för bostadsplanering och inredningsfrågor torde tills vidare inte behöva inrättas. Undersökningar, som rör bostad och inredning och inte ombesörjes av andra institutioner, bör kunna handläggas tillsammans med frågor om hushållsorganisation. Spörsmål som berör livsmedel och kemisk-tekniska varor torde även kunna sammanföras. Statsrådet föreslår, att institutet organiseras med en livsmedels- och kemisk-teknisk avdelning, en textilavdelning, en avdelning för hushållsorganisation m. m., en upplysningsavdelning och ett kansli. I många fall kommer en och samma arbetsuppgift att beröra flera avdelningar; det är därför av vikt, att dessa nära samarbetar och att uppdelningen inte är för strikt avgränsad.

Statsrådet övergår härefter till frågan om personalens antal och löneställning. Institutet har nu 32 fast anställda befattningshavare, av vilka dock tre arbetar på deltid. I promemorian föreslogs att institutet till en början skulle ha 39 fast anställda tjänstemän. För egen del är statsrådet f. n. inte beredd förorda, att medel anvisas för mer än 34 heltidsanställda befattningshavare. Såsom utredningen föreslagit bör emellertid till tillfällig personal beräknas ett årligt belopp av 40 000 kronor. En förteckning över de föreslagna tjänsterna har som bilaga fogats till här ifrågavarande statsrådsprotokoll.

Institutets chef bör ha tjänstebestämmelsen direktör och i enlighet med utredningens förslag placeras i Ce 37. Varje avdelning bör ledas av en förste intendent i Ce 31. Kansliet bör förestås av en intendent i Ce 27. I anledning av vad som anförts i remissyttrandet av styrelsen för HFI förordar statsrådet, att för assistenter med hemkonsulentutbildning eller motsvarande kompetens inrättas två konsulentbefattningar i Ce 25. För laboratoriebiträdespersonalen bör inrättas tre tjänster som laboratoriebiträde i Ce 11 samt tre tjänster som tekniskt biträde i Ce 8. Beträffande lönegradsplaceringen för övriga befattningar — som väsentligen utformats i enlighet med lönenämndens yttrande — hänvisas till nyssnämnda bilaga med förteckning över föreslagna tjänster.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för helt budgetår för den föreslagna personalen kan — med utgångspunkt från näst högsta löneklassen inom varje lönegrad — beräknas till 531 200 kronor. Härtill bör för vikariatsersättningar m. m. uppföras 3 500 kronor samt för tillfällig personal — som förut nämnts — 40 000 kronor. I enlighet med utredningens förslag bör ordföranden i institutets styrelse uppbära ett årsarvode av 1 200 kronor. Till var och en av de övriga ledamöterna i styrelsen torde böra utgå ersättning enligt kommittékungörelsen. Till arvoden m. m. åt styrelsen beräknas sammanlagt 2 000 kronor. Institutet kommer att uppbära vissa inkomster av uppdrag samt genom försäljning av broschyrer och mönster m. m. Dessa inkomster, som för tiden 1 januari—30 juni 1957 uppskattas till 25 000 kronor, bör inlevereras till statsverket och redovisas å riksstatsens inkomstsida.

För institutets *avlöningskostnader* bör anvisas ett särskilt förslagsanslag. Eftersom det nya institutet skall träda i funktion först med ingången av år 1957, erfordras för nästa budgetår endast medel för avlöningskostnader under ett halvt år. I överensstämmelse med vad här anförts bör avlöningsanslaget sålunda för budgetåret 1956/57 uppföras med 288 400 kronor. Beträffande anslaget fördelning på olika poster m. m. hänvisas till en sammanställning i det följande. I personalförteckningen för institutet bör uppföras följande tjänster, nämligen en direktör Ce 37, fyra förste intendent Ce 31, 2 förste assistenter Ce 27 samt 1 intendent Ce 27.

För institutets *omkostnader* bör anvisas ett särskilt förslagsanslag. För tiden 1 januari—30 juni 1957 beräknas till sjukvård m. m. 1 000 kronor, till reseersättningar 4 000 kronor, till expenser 22 500 kronor samt till publikationstryck 40 000 kronor. För övriga utgifter bör uppföras 18 000 kronor, därav till apparater, verktyg, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m. 8 000 kronor, till bibliotek 2 000 kronor samt till undersökningar vid andra laboratorier 8 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för omkostnader uppgår sålunda till 85 500 kronor.

I fråga om *benämningen av institutet* efter förstatligandet har skilda förslag framlagts. Utredningen har föreslagit statens institut för konsumentfrågor. I några yttranden förordas ett bibehållande av det hittillsvarande namnet eller att i ett nytt namn bör ingå ordet »hem» för att betona insti-

tutets inriktning på hemfrågor. Namnet Hemmens forskningsinstitut har utan tvivel förvärvat en vitt spridd goodwill under den förhållandevis korta tidrymd, som institutet varit verksamt. Stor goodwill hade även institutionen Aktiv hushållning, som förlorade sitt inarbetade namn, när den år 1954 uppgick i HFI. Dess fortsatta verksamhet som en textilavdelning inom HFI har emellertid lyckats väl bevara konsumenternas intresse. I likhet härmed bör verksamheten vid det förstatligade HFI, då den kommer att innebära en förstärkning av de bästa traditionerna i institutets tidigare arbete, kunna behålla konsumenternas, enkannerligen husmödrarnas, förtroende oberoende av en namnändring. Erfarenheten visar att en goodwill främst följer verksamheten, om den är uppskattad, och att namnet på verksamheten blir av mer underordnad betydelse. Att behålla beteckningen forskningsinstitut på en institution med uppgift att företrädesvis prova varor och sprida upplysning om varor är, såsom utredningen påpekat, oegentligt. Att sätta in prefixet »hem» i namnet innebär vidare, att man begränsar verksamheten i allmänhetens föreställning. En stor del av de varor, som provas vid institutet och varom institutet skall vägleda konsumenterna — textilier, kemisk-tekniska artiklar o. d. — nyttjas både i hemmen och i andra miljöer, både av konsumenter med sin närmaste förankring i hemmet och av konsumenter på andra arbetsplatser. De rena hem- och hushållstekniska problemställningarna får sin särskilda avdelning inom institutet. Den rekrytering, som kommer att ske framdeles, av kvalificerad både kvinnlig och manlig personal torde sannolikt komma att underlättas, om institutets namn mer adekvat anknyter till de verkliga arbetsuppgifterna. Statsrådet förordar alltså det av utredningen föreslagna och av flertalet remissorgan tillstyrkta namnet statens institut för konsumentfrågor.

Vid avvecklingen av HFI i samband med inrättandet av det nya institutet bör självfallet hänsyn tagas till HFI:s nuvarande personal. Kungl. Maj:t förutsättes få befogenhet att vidtaga behövliga övergångsarrangemang.

Anslag till Hemmens forskningsinstitut

Slutligen har upptagits frågan om anslag till det nuvarande HFI för tiden 1 juli—31 december 1956. Med hänsyn till den omorganisation av institutet, som vid bifall till statsrådets förslag i det föregående skall komma till stånd från och med den 1 januari 1957, saknas anledning att anslå medel för en förstärkning av organisationen redan dessförinnan. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget till bidrag till institutet uppgår till 380 000 kronor. Med hänsyn till främst lönehöjningen under 1955 bör till bidrag till institutet under första hälften av nästa budgetår anvisas 215 000 kronor. Institutet har vidare hemställt om tilläggsanslag å 49 000 kronor med anledning av att institutet inte erhållit ersättning för merutgifter under tiden 1 januari 1955—30 juni 1956 för dels nyssnämnda lönehöjning, dels kompensation för sjukförsäkringsavgifter. Statsrådet föreslår, att institutet tillerkännes bidrag av statsmedel härför med sammanlagt 35 000 kronor, vilket

belopp torde få ingå i anslaget för nästa budgetår. Till bidrag till HFI under tiden 1 juli—31 december 1956 bör alltså för budgetåret 1956/57 anvisas ett anslag av sammanlagt 250 000 kronor.

I enlighet med beslut av 1953 års riksdag skall av de till institutet anvisade anslagsmedlen ett belopp av 50 000 kronor reserveras som rörelsekapital för institutet. Efter förstatligandet föreligger inte behov av rörelsekapital; detta bör därför vid omorganisationen återbetalas till statsverket.

Utskottet

Utskottet kan helt ansluta sig till de synpunkter, som av föredragande statsrådet anförts beträffande betydelsen av konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Det synes utskottet angeläget, att verksamheten på detta område utvidgas. Det ökade stöd från statens sida, som nu föreslås, avser dels anvisande av ett särskilt anslag för konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, dels inrättande av ett statens konsumentråd med uppgift att befrämja samarbetet mellan olika forskningsintressenter och medverka vid fördelningen av nämnda anslag m. m., dels ock utbyggnad och förstatligande av Hemmens forskningsinstitut (HFI).

Utskottet finner ett ökat ekonomiskt stöd från statens sida vara nödvändigt, om forskning och upplysning på konsumentvaruområdet skall kunna fylla sina för den enskilde och samhället betydelsefulla uppgifter. Utskottet vill därför tillstyrka, att ett årligt anslag anvisas för detta ändamål och har icke något att erinra mot att detsamma för nästa budgetår bestämmas till 300 000 kronor. Från anslaget avses bidrag kunna lämnas till olika statliga och halvstatliga forskningsinstitut och provningsanstalter, däribland HFI i dess nya utformning.

Vad härefter beträffar den organisatoriska utformningen av ifrågavarande verksamhet ha från en del remissinstanser riktats vissa invändningar mot de härvidlag föreslagna åtgärderna. Det är möjligt, att förslaget i denna del kan i ett eller annat avseende behöva revideras. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer verksamheten och låter föranstalta om de ändringar, som efter närmare erfarenhet kunna befinnas påkallade. Såvitt utskottet emellertid kan finna, är, såsom också bestyrkes av ett flertal av remissinstanserna, uppläggningsfrågan i stort sett ändamålsenlig, varför förutsättningar torde föreligga för att organisationen skall komma att visa sig gynnsam för den fortsatta utvecklingen.

Med hänsyn till den mångfald olika myndigheter och institutioner, som äro sysselsatta med forsknings- och upplysningsverksamhet på konsumtionsvaruområdena, synes ett samordnande organ ha en viktig uppgift att fylla såväl för att åstadkomma önskvärd rationalisering som för att undvika dubbelarbete. Härför talar även den på många håll besvärande bristen på forskare. Utskottet biträder alltså förslaget om inrättandet av ett statens konsumentråd. Rådets uppgifter skulle vara, förutom att befrämja

samordningen mellan forskning och upplysning, att medverka vid fördelningen av det allmänna anslaget och att uppdraga riktlinjerna för upplysningsverksamheten. Utskottet har icke något att erinra häremot. Härav följer, att utskottet delar statsrådets uppfattning, att själva upplysningsverksamheten icke skall handhas av rådet utan av institutet.

Den föreslagna sammansättningen m. m. av konsumentrådet finner utskottet lämplig. Rådet bör bestå av ordförande och fjorton ledamöter, varvid de olika organisationerna och intressena böra företrädas på sätt statsrådet föreslagit. Beräkningarna av det för rådet äskade anslaget synas böra godtagas.

Rådets kostnader uppskattas för andra hälften av nästa budgetår till 21 600 kronor. De till grund härför liggande beräkningarna tillstyrkas, varför ett anslag av nämnda belopp bör uppföras å riksstaten.

Enligt det föreliggande förslaget skall HFI helt förstatligas. Utskottet vill erinra om att staten redan nu intar en dominerande ställning i institutets finansiering. Sälunda svarar staten för ungefär 85 procent av kostnaderna för institutets verksamhet. Utskottet finner därför skäl tala för att institutet i samband med en ökning av det statliga stödet förstatligas. Utskottet biträder alltså detta förslag och har icke något att erinra mot att institutet erhåller benämningen statens institut för konsumentfrågor.

I likhet med statsrådet förutsätter utskottet, att kontakten och samarbetet med näringslivet kommer att fortsätta. Utskottet har i det föregående tillstyrkt, att representanter för näringslivet även böra ingå i konsumentrådet. Härigenom får produktionen och handeln tillfälle att följa verksamheten vid institutet.

Enligt det föreliggande förslaget skola institutets huvuduppgifter liksom hittills vara konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att upplysningen blir konkret och lättfattlig för den köpande allmänheten. För att institutets forskning och undersökningsverksamhet skall kunna nå erforderlig effektivitet synes det uppenbart, att härför krävas kvalificerade personella och materiella resurser. Såsom statsrådet framhållit, bör ramen för verksamheten efter hand vidgas med hänsyn till kommande ökade arbetsuppgifter och de forskarresultat, som kunna komma att stå till förfogande. Det bör härvid framhållas, att institutet icke bör påtaga sig arbetsuppgifter, för vilka andra forskningsorgan ha särskilda och bättre förutsättningar.

Vad statsrådet anfört beträffande gränsdragningen mellan institutet och den i annat sammanhang föreslagna statens pris- och kartellnämnd har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet får härutinnan hänvisa till sitt denna dag avgivna utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97 angående inrättande av en statens pris- och kartellnämnd m. m. Institutets verksamhet å förenämnda område bör alltså icke avse prisanalyser o. d.

I den speciella frågan om konsumentupplysningen skall sträcka sig till ett namngivande av varorna, ha delade meningar gjort sig gällande. Utskottet

finner i likhet med föredragande statsrådet, att en förutsättning för att ett namngivande av undersökta varor skall äga rum är, att det bygger på vederhäftiga forskningsresultat. Till vad statsrådet härutinnan i övrigt anfört vill utskottet giva sin anslutning. Det torde få ankomma på konsumentrådet att i överensstämmelse härmed närmare ange riktlinjerna för upplysningsverksamheten.

Utskottet tillstyrker, att institutet i fortsättningen skall ha en styrelse och finner skäl tala för att den bör bestå av ordförande och fem ledamöter, bland vilka senare böra ingå bl. a. en representant för konsumentrådet och, såsom förut nämnts, en representant för den föreslagna pris- och kartellnämnden. Utskottet delar statsrådets uppfattning, att institutet principiellt bör ha en självständig ställning i förhållande till konsumentrådet.

Mot den för institutet föreslagna organisationen har utskottet icke funnit något vara att erinra. Institutet bör alltså omfatta, förutom nämnda styrelse, fyra avdelningar och ett kansli. Såsom statsrådet framhållit kommer i många fall en och samma arbetsuppgift att beröra flera avdelningar, varför dessa böra nära samarbeta med varandra. Uppdelningen bör av denna anledning icke vara alltför strikt avgränsad.

Vad beträffar institutets behov av personal och dennas lönesättning har utskottet vid granskning av förslaget i denna del icke funnit något vara att invända. Institutets chef bör alltså placeras i Ce 37 med tjänstebenenämning direktör. Varje avdelning bör ledas av en förste intendent i Ce 31 och kansliet av en intendent i Ce 27.

Då institutet avses skola träda i verksamhet den 1 januari 1957, böra utgifterna för dess verksamhet beräknas för ett halvt budgetår. I överensstämmelse härmed och då statsrådets kostnadsberäkningar synas böra godtagas, tillstyrker utskottet, att till statens institut för konsumentfrågor anvisas ett avlönings- och ett omkostnadsanslag å 288 400 kronor respektive 85 500 kronor. Till bidrag till Hemmens forskningsinstitut tillstyrkes ett anslag av 250 000 kronor, avseende första hälften av nästa budgetår.

Såsom statsrådet erinrat skall enligt beslut av 1953 års riksdag av de till institutet anvisade anslagsmedlen ett belopp av 50 000 kronor reserveras som rörelsekapital för institutet. Efter förstatligandet föreligger icke behov av detta kapital, varför detsamma vid omorganisationen bör återbetalas till statsverket.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 533 och II: 695 samt I: 534 och II: 694, i vad de avse inrättandet från och med den 1 januari 1957 av ett statens konsumentråd och ett statens institut för konsumentfrågor,

a) godkänna det av föredragande statsrådet framlagda förslaget om inrättandet från och med den 1 januari 1957 av ett statens konsumentråd och ett statens institut för konsumentfrågor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 2 mars 1956 framlagda förslag, fastställa personalförteckningar för statens konsumentråd och statens institut för konsumentfrågor;

c) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas under tiden 1 januari—30 juni 1957:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av		
Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>		1 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal		233 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		53 700
		Summa kronor 288 400

d) för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln anvisa till

1) *Statens konsumentråd* ett förslagsanslag av 21 600 kronor;

2) *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

3) *Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar* ett förslagsanslag av 288 400 kronor;

4) *Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader* ett förslagsanslag av 85 500 kronor;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 533 och II: 695 samt I: 534 och II: 694, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln till *Bidrag till Hemmens forskningsinstitut* anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor;

III. avslå motionerna I: 533 och II: 695 samt I: 534 och II: 694, i vad de icke behandlats under I och II.

Stockholm den 15 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 125.

Reservationer

a) av herrar *Näsström, Aastrup, Svärd, Jacobsson, Skoglund* i Doverstorp, *Ward, Ståhl, Rubbestad, Petterson* i Degerfors och *Hjalmarson*, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts proposition och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Det i föreliggande proposition framlagda förslaget innebär en väsentlig förstärkning av det statliga ekonomiska stödet åt forskning och upplysning på konsumentvaruområdet. Härjämte föreslås inrättande av ett statens konsumentråd för samordning av den konsumentvaruforskning, som bedrivs inom landet. Vidare förordas en omorganisation och utbyggnad av Hemmens forskningsinstitut (HFI) och i samband därmed institutets förstatligande.

De myndigheter och organisationer, som avgivit yttrande över den utredning, på vilken det föreliggande förslaget i allt väsentligt bygger, ha i allmänhet uttalat sig till förmån för en upprustning av forsknings- och upplysningsverksamheten på konsumentvaruområdet. Detta innebär dock icke, att de funnit förslaget tillfredsställande i alla avseenden. Den framställda kritiken har särskilt riktat sig mot det föreslagna sättet för organisationens uppbyggnad.

Även utskottet har vid sin granskning av det föreliggande förslaget funnit framförda erinringar med avseende å organisationens utformning icke sakna berättigande. Propositionen och den till grund för densamma liggande utredningen ger enligt utskottets mening icke tillräckligt underlag för bedömning av förslaget i denna del.

Allmänt kan sägas, att många av de frågekomplex, som här anmäla sig, äro så komplicerade, att de fordra en grundligare bearbetning än vad som varit fallet. Så är förhållandet bl. a. beträffande det föreslagna konsumentrådet. Det kan, såsom även statens organisationsnämnd framhållit, ifrågasättas, om icke inrättandet av ett sådant råd vid sidan av det omorganiserade institutet innebär en överorganisation och om det icke vore mest ändamålsenligt att låta en utbyggd styrelse eller en rådgivande nämnd handha även rådets funktioner. Vad exempelvis gäller förstatligandet av HFI har bl. a. Kooperativa förbundet framhållit, att det varit tilltalande, om för det utvidgade institutets organisation även andra alternativ än den helstatliga hade undersökts och framlagts. I likhet med statens organisationsnämnd ställer utskottet sig tveksamt till frågan, om ett förstatligande av HFI bör genomföras så kort tid efter den sammanslagning med Aktiv hushållning, som genomfördes år 1954. Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att frågan om ett förstatligande av HFI tidigare varit föremål för statsmakternas prövning. Såsom framgår av 1953 och 1954 års statsverkspropositioner uttalade föredragande departementschefen, att det förelåg vissa fördelar av en medverkan i institutets ledning från näringsorganisationernas sida. Dessa fördelar ansågos då så stora, att ett förstatligande icke syntes motiverat. I sam-

band härmed uttalade departementschefen, att Kungl. Maj:t enligt de nya stadgarna för institutet hade att utse ordförande och halva antalet av övriga ledamöter i institutets styrelse, varigenom såväl det allmännas som konsumenternas intressen tillförsäkrades ett väsentligt inflytande på institutets ledning. Vidare må erinras om att föredragande statsrådet i förra årets statsverksproposition framhöll, att genom åtgärder, som från statens sida under de senaste åren vidtagits för att utvidga och förbättra forsknings- och upplysningsverksamheten på konsumentvaruområdet, goda förutsättningar hade skapats för det fortsatta forsknings- och upplysningsarbetet i konsumenternas intresse. Riksdagen delade denna uppfattning. Det förtjänar också att här framhållas, att 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning fann de rådande arbetsformerna vid institutet väl ägnade att ge den nödvändiga smidigheten åt organisationen. Med hänsyn till det anförda skulle det måhända vara välbetänkt att ytterligare någon tid låta verksamheten fortgå under samma former som hittills och därunder avvakta resultaten av densamma.

För utskottet framstår det som en angelägenhet av vikt, att HFI får en sådan organisation, att detsamma på mest rationella och effektiva sätt kan främja och tillgodose konsumenternas behov av forskning och upplysning på konsumentvaruområdet. Utskottet är icke övertygat om att den i propositionen föreslagna organisatoriska uppläggnings- och utformningen av verksamheten är den mest ändamålsenliga. För denna frågas lösning erfordras enligt utskottets mening en betydligt mera omfattande och fördjupad utredning än den, som legat till grund för det föreliggande förslaget. Utskottet vill därför föreslå, att en förnyad utredning kommer till stånd och att förslag i anledning av densamma förelägges riksdagen. I avvaktan härpå synes lämpligt, att HFI:s verksamhet fortsättes i samma former som hittills. Av det anförda följer, att utskottet icke biträder Kungl. Maj:ts proposition, i vad den avser HFI:s omorganisation.

För innevarande budgetår har till bidrag till HFI anvisats ett anslag av 380 000 kronor. Med hänsyn till främst lönehöjningen under år 1955 bör med utgångspunkt från statsrådets beräkningar till bidrag till institutet för nästa budgetår anvisas 430 000 kronor. Då institutet icke erhållit ersättning för merutgifter under tiden den 1 januari 1955—den 30 juni 1956 för dels nämnda löneförhöjning, dels kompensation för sjukförsäkringsavgifter, synes i enlighet med statsrådets förslag institutet böra tillerkännas bidrag av statsmedel härför med sammanlagt 35 000 kronor. Till följd härav torde anslaget till institutet för nästa budgetår böra bestämmas till (430 000 + 35 000 =) 465 000 kronor.

I avvaktan på den av utskottet förordade förnyade utredningen vill utskottet föreslå, att anslaget ytterligare höjes med 35 000 kronor till 500 000 kronor, varigenom det blir möjligt för institutet att i större utsträckning än hittills utlämna bidrag till undersökningar m. m. inom konsumentvaruområdet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

I. med bifall till motionerna I: 533 och II: 695 samt I: 534 och II: 694, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag om inrättandet från och med den 1 januari 1957 av ett statens konsumentråd och ett statens institut för konsumentfrågor;

II. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 533 och II: 695 samt I: 534 och II: 694, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln till *Bidrag till Hemmens forskningsinstitut* anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

III. i anledning av motionerna I: 533 och II: 695 samt I: 534 och II: 694, i vad de icke behandlats under I. och II., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om de framtida riktlinjerna för konsumentvaruforskningens och konsumentupplysningens bedrivande blir föremål för ytterligare översyn.»

b) av herrar *Axel Andersson*, *Löfroth* och fröken *Ager*, vilka med instämmande i övrigt i vad i reservationen under a) anförts och föreslagits ansett

dels att anslaget till *Bidrag till Hemmens forskningsinstitut* skall uppföras med 750 000 kronor i syfte att möjliggöra för institutet att i större utsträckning än hittills utlämna bidrag till undersökningar m. m. inom konsumentvaruområdet och att förstärka upplysningsverksamheten,

dels ock att förslag i anledning av den förordade översynen skall föreläggas 1957 års riksdag

och att därför utskottets hemställan under II. och III. bort ha följande lydelse:

»II. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 534 och II: 694 samt med bifall till motionerna I: 533 och II: 695, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln till *Bidrag till Hemmens forskningsinstitut* anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor;

III. i anledning av motionerna I: 534 och II: 694 samt med bifall till motionerna I: 533 och II: 695, i vad de icke behandlats under I. och II., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om de framtida riktlinjerna för konsumentvaruforskningens och konsumentupplysningens bedrivande blir föremål för ytterligare översyn och att förslag i anledning av översynen förelägges 1957 års riksdag.»

c) av herr *Nihlfors*.